

Terra firma et novum regnum Granatense et Popayan

<https://hdl.handle.net/1874/430094>

DESCRIPTIO TERRÆ FIRMÆ, &c.

namque ejus partem valles & montes constituunt. A pascuorum bonitate commendatur, ut & à pecorum omnis generis multitudine. Variis tractibus maysum, triticum, fructusque alios Castellanos profert. Aurum quoque præbet, idque purissimum, æris insuper & coloris carulei fodinis celebrata. Indigenæ agiles sunt, negotiatores gnavi, vestibus ex gossypio contextis induti. Vrbes hæc fere in ea supputantur: Vrbs *Santa Fe de Bogota*, condita ad montis Bogotæ radicem, in quam colonos deduxit Gonzalvus Ximenes Thalassiarcha, qui cum esset Granatenfis, nomen quoque & urbi & regno dedit; cives habet plures sexcentis. Sunt hic Curia, Officialia redituum regionum, ærarium, domus fuloria, Cathedralis & Metropolitana Ecclesia, cui suffraganeæ sunt *Popayan*, *Cartagena*, & *S. Martha*. Cœnobium habet Dominicanorum & Franciscanorum, & Indos tributarios supra 50000. Lacus hic est *Guaravita*, prope quem Idolis honorem divinum exhibebant Indi, magnasque auri gazas in sacrificium iisdem obtulisse creduntur.

Vrbs *S. Michaelis* hoc consilio condita, ut ex ea commodius commerciorum societas iniri posset cum Indis *Panches* dictis, qui climate viventes calidior non sine valetudinis manifesta noxa in urbem *Santa Fe* climate sitam frigido negotiatum ibant. Urbem *Tocaymam* coloniam fecit Ferdinandus Vanegas, sita est ad ripam præstantissimi fluminis *Pati*, qui in fluvium *de la Magdalena* se exonerat. Cœnobium habet unicum Dominicanorum. Aurum non fert, nec rore nocturno humectatur, omnium calidissima. Nullo communi idiomate utuntur hujus Novi Regni incolæ, quanquam maxime illud vigeat, quo Indi *Panches* utuntur. Vrbs *Trinidad* incolæ accepit à Duce Ludovico Lanhero anno 1582, quo tempore cum Indis *Moscas* dictis bellum gereret, hominibus timidus, at vafrius. Locuples in ejus ditione est fodina smaragdorum. Vrbs *de la Palma* calidæ magis quam frigidæ temperiei, condita est anno 1572 à Gutero de Ovalle in altissimo monte, ut in bello adversus Indos propugnaculi loco esset. Ducentos hæc urbs ad bellum mittit equites, & commeatus, omniumque rerum ad vitæ humanæ sustentationem necessariarum abundantia aliis regionibus longe præcellit. Nulla totius hujus regni parte magis fervent mercaturæ studia, quam hac ipsa in urbe. Cœnobia habet duo, Dominicanorum unum, Franciscanorum alterum. Vrbs *Pamplona* 70 à *S. Fe* leucis versus *Mesen* sita, exstructa est jussu *Michaelis Diaz de Armendariz*, auri & pecorum est feracissima. Urbem *de Christoval* coloniam fecit Dux Franciscus de Cacyres, alendo pecori perquam idoneus est ager, licet aurum ferat parcius. Vrbs *Merida* in finibus sita est, regione fecunda tum auri, tum tritici proventu. Vrbs *Belez* 13 à *S. Fe* leucis Boream versus, & 15 à *Tunia*, cœnobium unum habet Franciscanorum. Colonos accepit à Gonzalvo Ximenez. Olim tonitruorum hic strepitus & fragor audiebatur frequens, sed nunc, ut Hispani scribunt, infrequentius; quia huic naturæ malo peculiari virtute occurrit Sacramentum Altaris. Mons hic est perpetuo ardens, lapidesque & saxa evomens. Vrbs *Mariquita*, aliàs *S. Sebastian del Oro* dicta, 40 à *S. Fe* leucis versus *Thraciozephyrum*, colonos accepit anno 1551, sitaque est in campi planitie ad montium radicem, temperie æris calidissima. Vrbs *Ybagua* prima est Novi Regni colonia, contermina ditioni *Popayan*. Colonos in eam deduxit Andreas Lopez de Galarza anno 1551, jussu supremæ Curie, ad occurrendum excursionibus Indorum, quibus cives *Tocaymæ* & *Carthaginis* infestabant, utque tutus pateret aditus in præfecturam *Popayan*. Vrbs *de la Victoria de los Remedios*, in tabula *Sennora de los Remedios* auri fodinis ditissima est. Vrbs *de S. Juan de Lianos* 50 à *Santa Fe* leucis versus Meridiem, auro locuples est. Colonos ex urbe *Tudela*, quæ in hac quoque præfectura est sita, abduxit dux Petrus de Vrsua, hac de causa, quod hostilius tractarent Indos qui *Moschæ* appellantur. Septem ad hanc Novi Regni Cameram pertinent loca præfecturæ *Popayan*; *S. Fe del Antiochia*, *Caramanta*, *Arma*, *Anzerma*, *Carthago*, *S. Sebastian de la Plata*, & *S. Vincent de los Pazos*. Deferuntur in Novum hoc Regnum merces per flumen maximum *de la Magdalena* à *Malambo* in fluminis ostio posita urbe. Tanta autem aquarum rapiditate & fluxus impetu in mare excurrit, ut nisi longius ab ejus ostio recesserint præter navigantes, maximum discrimen incurrant. Sita est in faucibus ejus insula. Navigabile est ad leucas 150, & amplius; longius vero in loca mediterranea diffunditur. *Magdalenæ* nomen accepit, quod festo *S. Magdalenæ* detectus sit ejus aditus.

Præfectura *S. Marthæ* ad oram Terræ Firmæ inter *Carthaginam* & fluvium *de la Hache* ad leucas 20 extenditur. Aurum & æs copiose suppeditat, necnon preciosos lapides. Quinque habet Castellanos pagos, indigenas plurimos, eosque belli studiis exercitatos.

Urbem maritimam *S. Marthæ* coloniam fecit *Bastidas* classium Præfectus, anno 1525. Sedes est Gubernatoris & Officialium regionum, & Ecclesiæ Cathedralis, Novi Regni suffraganeæ. Portum sic satis commodum habet. Quatuor hæc præfectura habet provincias, *Poziguam*, *Beronam*, *Chimicam*, & *Tayronam*, quod si interpretaris, fornacem significat, quia in hac provincia incredibilis est copia metallorum, & maximi precii lapidum. *Tenerife* prope fluvium *la Madalena* sita est, in quam colonos deduxit Franciscus Henrici, jussu Gonzalvi Perezii. *Tamalameque* five civitas *de las Palmas* colonos accepit à Duce Bartholomæo Dalva an. 1561. Vrbs *de los Reyes* in valle *Vpari* sita, 50 à *S. Martha* leucis, ferax mayzi, pecorum, annonæ, etiam æris; colonia facta est à Duce *Santana*. Sunt & hic oppidum *Ocania*, fluvii *Bubia*, *Piras*, *Palamino*.

Provincia

DESCRIPTIO
TERRÆ FIRMÆ,
Novi Regni
GRANATENSIS
&
POPAYAN.

Americæ Australis pars, quæ primum *Castella del Oro*, hoc est *Castella aurea* dicta fuit, & postmodum *Terra firma* nomen accepit, angustis valde limitibus coercetur. Sedes hic est ipsius Curie, sive Audientie, uti Hispani vocant, idque ad expediendas classes & merces qualibet, quæ in Peru comeant & remeant. Longitudo ejus ab Ortu in Occasum leucarum pene est 90 à confiniis Præfecturæ *Cartagene*, & *Popayan*, ad usque *Castillo de Veragua*. Latitudo vero à mari Pacifico ad mare usque Septentrionale versus Occasum leucarum est 60. At inter *Nombre de Dios* & *Panamam* 18. Regio omnis montibus & rupibus præruptis aspera est, paludosa quoque temperie calida & humida, quæ multorum morborum à Mayo ad Novembrem usque grassantium fecunda est parens. Solum sterile est, & cum parcius mayzum ferat, multarum rerum inopia laborat, pasua tamen vaccis pecoribusque lactissima præbet. Sub hujus Curie districtu *Veragua* continetur, & ad hanc, uti & ad præfecturam *Panamæ* sequentes referuntur urbes; *Panama* in ipsa ora maris Pacifici sita, cives habet 600 magna ex parte mercatores. Resident hic præter Curiam ipsam, redituum regionum Officialia, ipsi thesauri regii, qui mox ab adventantibus classibus recipiuntur, & alio transportantur. Cathedralis habet Ecclesiam, sed suffraganeam Archiepiscopatus *de los Reyes*, cœnobia tria, Dominicanorum, Franciscanorum, & Mercenariorum. Vrbs *Nombre de Dios*, condita demum est anno 1510. Portum ejus deprehendit primus Admiralus, posteaque in *Porto Belo* translatus est, quod nomen illi inditum, propterea quod salubrior, & onerandis exonerandisque classibus aptior esset futurus, magisque navium stationi idoneus. Duplici via merces è *Portobelo* in *Panamam* devehuntur, una terrestri 18 leucarum intervallo, altera maritima & per fluvium *de Chagre*, cujus ostium à *Portobelo* abest leucis 18 Occasum versus. Ab ea parte ubi fluvius desinit, curribus porro *Panamam* itur.

Vrbs *Nata* 30 à *Panama* leucis versus Occasum recedit ad oram quoque maris Pacifici. Provincia *Veraguæ* altit. grad. 10 *Costaricæ* ad Occidentem contermina est, long. ab Ortu in Occasum leuc. 50, latit. 25. Regio omnis montosa est, vastissimis cincta nemoribus & vepretis; verum hortis, pecore, tritico & hordeo carens. parum habet mayzi & herbarum hortensium. Mineris auri passim perfusa est. Auri fodinas habet in fluvii & montium fissuris prædivites, necnon Indos armis & bellis exercitatos. Est in ea urbs *Conceptionis* Occidentem versus, in qua sedem habent gubernator & officialia, qui hodie à Curia *Panamensi* designantur. Etiam *Trinitatis*, quæ tribus à mari leucis recedit. Ad eam non nisi mari pervenitur, terra iter negante. *Santa Fe*, hoc est, Sanctæ fidei oppidum domos habet fulorias, & officialiū procuratores. Vrbs *S. Fe Carlos* ad oram maris Australis jacet. Quotquot huic præfecturæ subsunt Indi cum Hispanis bellum gerunt. Nullum insignem habet portum tum Septentrionalis, tum Meridionalis hujus præfecturæ ora. Fluvios, portus & promontoria hæc habet: Sinum *de Crabaco* five *S. Hieronymi*, fluvium *de la Trinidad* & *de la Concepcion*, item fluvium *Belen*; insulam *de Escudo*; fluvium *de Chagre*, de montana ac portu *Portete*; ad quem usque in hujus oræ deteetione pervenerat Columbus: portum *Langostas*, de *Gallinas*, *Buenaventura*, *Belo*: insulas *de las Miras*, & *de Bastimentos*; fluvium *Sardinilla* versus Orientem, *Sardina*, *de Mayz*, *de Culebras*, *de Francisco*; sinum *de Vraba*, in cujus intimis est portus *de Nilcos*, prope ostium fluminis *Davien*. Ad oram meridionalem promontorium spectatur *S. Mariæ*, cuspis *de Guierra*, sinus *de Pariva*, fluvius *Coquitra*, & alius *de la Blasa* five *Cogos*; in intimis ac profundissimis sinus partibus, Sinus *de S. Miguel*, cuspis & portus *de Pinias*, denique portus *Quemado* prope promontorium *de Corientes*, altit. grad. 10.

Territorium Novi Regni Granatensis ab Oriente in Occidentem 300 leucis protenditur, & totidem à Meridie in Septentrionem, quibus includuntur Provincie *Novæ Granadæ*, præfecturæ insuper *S. Martæ* & *Cartagene*, necnon pars regionis *Popayan*; Regio est plana, maxime

AMERICA.

E

namque